

**ПЪРВА СЕСИЯ – УВЕЛИЧАВАНЕ
ПРОДЪЛЖИТЕЛНОСТТА НА ЗАЕТОСТТА
И ЗДРАВНИЯТ СТАТУС
НА ВЪЗРАСТНАТА РАБОТНА СИЛА**

**ЗДРАВЕН СТАТУС НА РАБОТЕЩИ –
СРАВНЕНИЯ ПО ПОЛ И ВЪЗРАСТ
В СТРУКТУРООПРЕДЕЛЯЩИ ОТРАСЛИ
ЗА 2011 – 2013 ГОДИНА**

**Невена Цачева¹, Каролина Любомирова², Милена
Янчева³, Янка Проданова³, Тодор Кундуржиев³,
Ива Митева³, Лидия Христова³, Галя Трайкова³,
Мария Чернаева³, Мария Самунева³, Милена
Табанска-Петкова³**

¹Зам.-декан по научната дейност към Факултет по об-
ществено здраве, ръководител на катедра „Трудова ме-
дицина“, МУ – София; ntzacheva@yahoo.com

² Зам.-ректор по учебната дейност на МУ – София

³ Катедра „Трудова медицина“, Факултет по обществе-
но здраве,
МУ – София

Резюме: Здравето на трудещите се е приоритет на вся-
ка страна, защото е основа за стабилен икономически растеж. Статията
представя данни за временната нетрудоспособност, трудовите злополуки и
професионални заболявания през периода 2000–2014 в България. Установено е
значително намаляване на професионалните заболявания. Въпреки това през
2012 г. е осъществено анонимно проучване с въпросника на Евростат сред
5185 български работници. 54,7% са съобщици за здравословен проблем, въз-
никнал в последните 12 месеца, свързан с работата им. Налице е дисонанс
между официалната статистика и субективните впечатления на трудещите
относно здравословното им състояние.

Ключови думи: здравеопазване, работа, трудови злополуки, професионални бо-
лести, трудова медицина

ВЪВЕДЕНИЕ

Здравето на работещите е във фокуса на вниманието на световната общност, то е необходимост и предпоставка за прогреса на човечеството, за стабилен икономически растеж, за висока производителност и качество на труда, за иновативност, креативност и духовно извисяване, а неговата загуба генерира тежки социално-икономически последици за държавата, обществото и отделния индивид. Като отчитат и сериозните здравно-демографски проблеми на страните от Европейския регион, като ниската раждаемост, миграционните явления, застаряването на населението и, в частност, на работната сила, свързано с нарастващи разходи за здравеопазване, обезщетения, пенсии, компенсации и социални дейности, необходимостта от инвестиции в квалифицирането и обучението на човешките ресурси, опериращи с високотехнологични производствени мощности, Световната здравна организация (СЗО), Международната организация на труда (МОТ), Европейската комисия (ЕК), определят първостепенното значение на опазването, укрепването и подобряването здравето и безопасността на работната сила. Постигането на добро здраве и благосъстояние за всички, във всички възрасти е поставено под номер три сред 17-те Глобални цели за устойчиво развитие през периода 2016–2030 г., определени от Организацията на обединените нации, но без него нито една от другите цели не би могла да бъде постигната, защото всички те изискват усилен труд, а само трудещите се в добро здраве са в състояние да генерират качествени материални и духовни блага (UNDP, 2015). Здравето е основна ценност и превенцията е най-ефективният и икономически приемлив начин за неговото опазване, като мерките следва да започват от най-ранна детска възраст, за да се осигури здраве, устойчива работоспособност и активност до зряла възраст. СЗО поставя акцента върху превенцията и конкретно при трудещите се отглежда значима роля на трудовата медицина в този процес (World Health Organization, 2007: 1-12). Приетата през 2012 г. от 53 страни рамка на здравната политика „Здраве 2020“ постановява приоритетните насоки: осигуряване на здраве и благосъстояние на всички етапи от живота на човека; намаляване на здравното неравенство; укрепване на общественото здраве и осигуряване на качествена и всеобхватна здравна система, ориентирана към човека (Министерство на здравеопазването, 2015: 62). Тези принципи са в основата и на стратегическите програми в националното законодателство и практика, намерили отражение в „Национална здравна стратегия 2014-2020“ (МЗ) и в „Национална здравна стратегия 2020“ (Държавен вестник, 2015: 51-106). В тях здравето се разглежда като основно право на всеки човек през целия му живот и фактор за икономически растеж. Направеният SWOT - анализ разкрива значимата роля на професионалното здраве за подобряване на интегралните измерители на общественото здраве, обективизиране на връзката „работещ – среда – здраве“ и удължаване на работоспособната и пенсионната възраст. Значително място се отделя на въпросите, свързани със здравословното състояние на хората в работоспособна възраст, генериращи националните капитали и представляващи връзката между поколенията. Отчетени са сериозни проблеми, свързани с неефективност на мерките за намаляване на социално-значимите хронични неинфекциозни болести сред тази част от населението, високите нива на ранно излизане от пазара на труда поради инвалидизация и преждевременна смъртност. Очертани са основ-